

K A U N O
**TECHNOLOGIJOS
UNIVERSITETAS**

Seminaras - diskusija „Europos socialinis tyrimas Lietuvoje“
Subjektyvi Lietuvos gyventojų gerovė
Audronė Telešienė

2014 04 11

Projektą „Europos socialinis tyrimas: šiuolaikinės Lietuvos visuomenės nuostatos, vertybės ir elgsena (ESS-LT)“ finansuoja Lietuvos mokslo taryba (sutarties Nr. MIP-022/2012)

Pranešimo struktūra

- Kokias galimybes subjektyvios gerovės tyrimams suteikia ESS duomenys?
- Pavyzdžiai: subjektyvi gerovė Lietuvoje

Subjektyvios gerovės kintamųjų moduliai ESS bangose

Tema	ESS 1 2002	ESS 2 2004	ESS 3 2006	ESS 4 2008	ESS 5 2010	ESS 6 2012
Subjektyvi socialinė gerovė	+	+	+	+	+	+
Šeima... gerovė		+			+	
Asmeninė ... gerovė			+			+

yra Lietuvos duomenys

ESS galimybės

- **ESS** suteikia galimybes matuoti įvairius subjektyvios socialinės gerovės (SG) modelius.
- **Asmeninė gerovė** siejama su elgsena ir nuostatomis, susijusiomis su privataus, asmeninio individo gyvenimo aspektais
- **Socialinė gerovė** siejama su tarpasmeninėmis ir visuomenės lygmenis patirtimis bei elgsena

ESS: subjektyvios gerovės samprata

Paremta dviem filosofinėmis prielaidomis:

1. SG kaip būklė -> hedoninė prieiga (Kahneman et al, 1999)
2. SG kaip procesas -> eudaimoninė prieiga (Keyes, 2002; Ryan & Deci, 2001; Sen 1996)

žr. <http://www.europeansocialsurvey.org>:

[ESS3 Personal and Social Wellbeing Module Proposal](#)
[ESS6 Personal and Social Wellbeing Module Proposal](#)
[\(Repeat\)](#)

ESS: subjektyvios gerovės samprata

Subjektyvi gerovė (SG) suprantama kaip (1) individų emocinio atsako (gerų ar blogų jausmų) ir (2) kognityvinio bei vertinamojo atsako, pvz. “pasitenkinimas”, visuma.

(Kahneman et al. 1999, Diener, 1984; Veenhoven, 2000)

Traktuoja SG kaip būklę
Akcentuoja turėjimą
Hedoninė prieiga

ESS: subjektyvios gerovės samprata

Subjektyvi gerovė (SG) suprantama kaip procesas, kaip visuma veiksmų, kurie veda individą prie ilgalaikio malonumo ir pasitenkinimo.

Dar Aristotelis sakė, jog laimė turėtų būti suprasta ne kaip momentinis malonumas ar paprastas troškimų išpildymas, bet kaip mūsų potencialo realizavimas.

(Keyes, 2002; Ryan & Deci, 2001; Sen 1996)

Traktuoja SG kaip procesą
Akcentuoja veikimą
Eudaimoninė prieiga

Dinaminis gerovės modelis

(Foresight, 2008; Thompson ir Marks, 2008)

Leidžia tikrinti visą
eilę mokslinių
hipotezių

Galima testuoti hipotezes tokiose temose:

- Hedoninio ir eudaimoninio gerovės modelių sąsajos
- SG regioniniai skirtumai
- SG kaita
- SG sąsajos su socialiniu optimizmu, savivertės jausmu, kūrybingumu, tolerancija
- SG ir socialinis kapitalas
- Socio-demografinių kintamųjų efektas SG
- SG sąsajos su fizine sveikata

ESS duomenų naudojimas socialinės gerovės tyrimuose: tarptautinė praktika

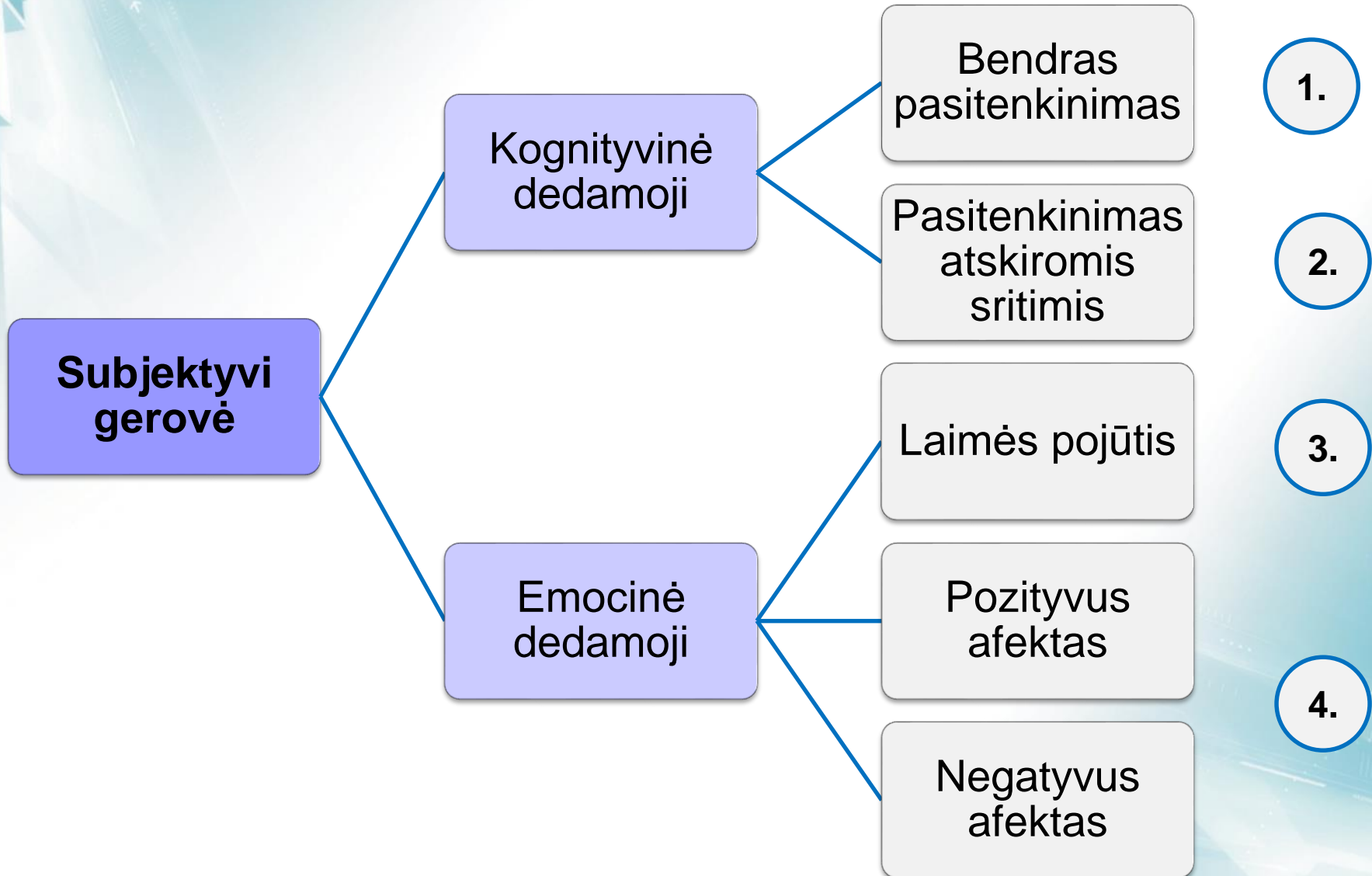
Projektas:

“National accounts of wellbeing” (ESS3 duomenys)

<http://www.nationalaccountsofwellbeing.org/explore/indicators/zwbi>

Operacionalizacija: hedoninė prieiga

Operacionalizacija ir duomenys (1)

ESS6 KI.B20. Vertinant apskritai, ar jūs esate patenkintas/-a savo dabartiniu gyvenimu?

[0 reiškia ypatingai nepatenkintas/-a, o 10 – ypatingai patenkintas/-a]

Bendras pasitenkinimas

1.

Bendras pasitenkinimas gyvenimu (vidurkiai), ESS LT

ESS 4	ESS 5	ESS 6
5,02	5,07	↑ 5,82

Operacionalizacija ir duomenys (2)

ESS6 C7 Kokia apskritai yra jūsų sveikata? Ar manote, kad ji yra ...

[labai gera, gera, patenkinama, bloga, labai bloga]

ESS6 F35b Vertinant apskritai, kiek esate patenkintas/-a savo dabartiniu darbu?

[0=ypatingai nepatenkintas, 10=ypatingai patenkintas]

ESS6 F35c Kiek esate patenkintas/-a tuo, kaip jums pavyksta suderinti laiką, skirtą apmokamam darbui, su laiku, skirtu visoms kitoms gyvenimo sritims

[0=ypatingai nepatenkintas, 10=ypatingai patenkintas]

Pasitenkinimas
atskiromis
sritimis

2.

Operacionalizacija ir duomenys (2)

ESS6 C7 Kokia apskritai yra jūsų sveikata? Ar manote, kad ji yra ...
[labai gera, gera, patenkinama, bloga, labai bloga]

Pasitenkinimas
atskiromis
sritimis

2.

Sveikatos vertinimai
(vertinantieji gerai arba labai gerai), ESS LT

ESS 4	ESS 5	ESS 6
51,7 proc.	↓ 46,4 proc.	↑ 52,3 proc.

Operacionalizacija ir duomenys (3)

ESS6 Kl. C1. Kalbant apskritai, ar jūs esate laimingas/-a?

[0=ypatingai nelaimingas, 10=ypatingai laimingas]

Laimės pojūtis

3.

Bendras laimės jausmas (vidurkiai), ESS LT

ESS 4	ESS 5	ESS 6
6,25	↓ 6,16	↑ 6,38

Operacionalizacija ir duomenys (4)

ESS6. D5-D15. Kokią laiko dalį per pastarąją savaitę ...

- ... būdavote laimingas/-a?
- ... džiaugdavotės gyvenimu?
- ... jausdavotės ramus/-i ir taikingas/-a?
- ... jausdavotės kupinas/-a energijos?
- ... būdavote liūdnas/-a?
- ... jausdavote nerimą?
- ... jums nekildavo rankos ką nors daryti?
- ... jūsų miegas būdavo neramus?
- ... jausdavotės prislėgtas/-a?
- ... jums atrodydavo, kad viską tenka daryti per vargus?
- ... jausdavotės vienišas/-a?

Neigiamas
afektas
+
Teigiamas
afektas

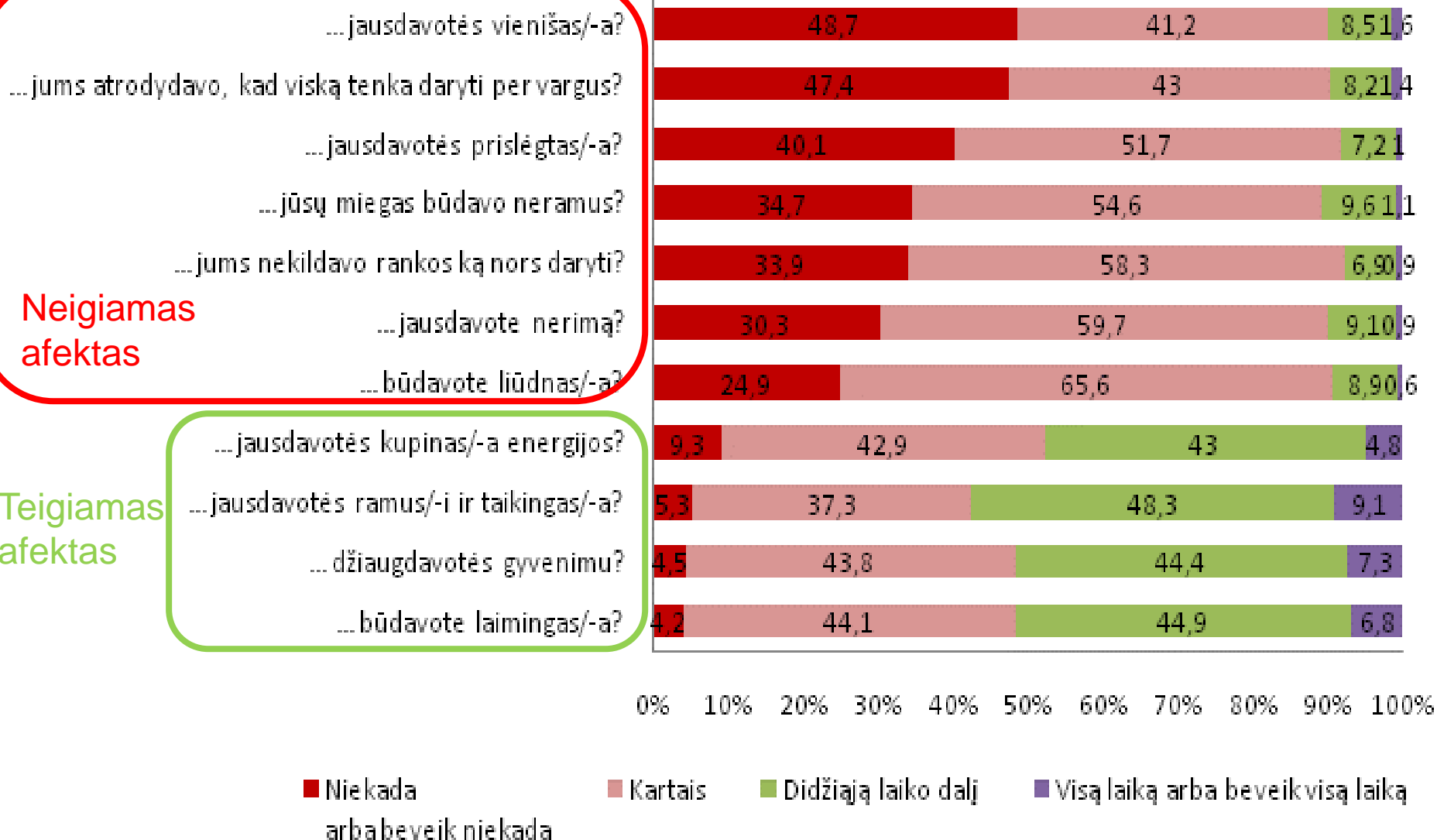
4.

*[Niekada arba beveik niekada; niekada; kartais;
didžiąją laiko dalį; visą laiką arba beveik visą laiką]*

Afektų kintamieji, ESS6 LT

“Kokią laiko dalį per pastarąją savaitę ...”

Eudaimoniniai gerovės matavimai

ASMENINĖS GEROVĖS DEDAMOJI

- **Atsparumas:** *gebėjimas atsitiesti; atsparumas stresui*
- **Prasmė & tikslas:** *kasdienių veiklų prasmė ir tikslingumas, orientacija į ateitį*
- **Savarankiškumas ir kontrolė:** *kontrolė; savarankiškumas*
- **Įsitraukimas:** *mokymosi patirtys; įsitraukimas kasdieniame gyvenime*
- **Gebėjimai:** *pasiiekimų pojūtis; galimybės parodyti gebėjimus*
- **Energingumas:** *kupinos energijos jausmas*

Eudaimoniniai gerovės matavimai

SOCIALINĖ GEROVĖS DEDAMOJI

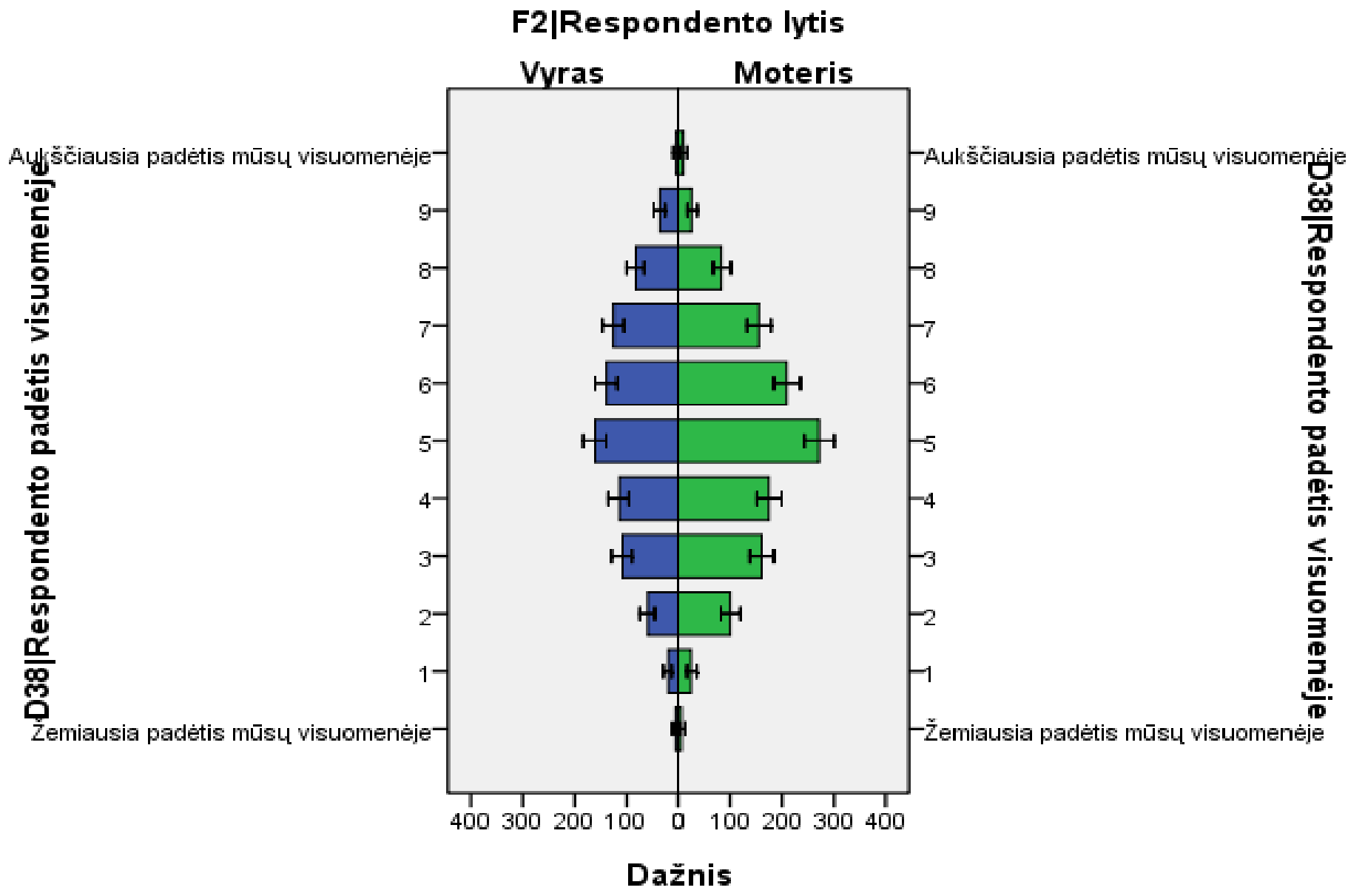
- **Susiejantis socialinis kapitalas:** *socialinių santykių abipusiškumas; vienišumas; jausmas, jog esi vertinamas*
- **Sujungiantis socialinis kapitalas:** *vietos žmonių paramos jautimas; artumas kaiminystėje gyvenantiems žmonėms; socialinių kontaktų dažnumas; suvokimas, jog kiti tave gerbia; socialinis pasitikėjimas*
- **Aktyvus įsitraukimas:** *formali savanorystė*

Socialinės subjektyvios gerovės matavimai

1. Subjektyvi socio-ekonominė pozicija
2. Socialinis optimizmas
3. Socialiniai ryšiai: *socialinių kontaktų dažnumas, artimumas kaiminystėje gyvenantiems žmonėms, socialinių santykių abipusiškumas ir kt.*
4. Aktyvus įsitraukimas

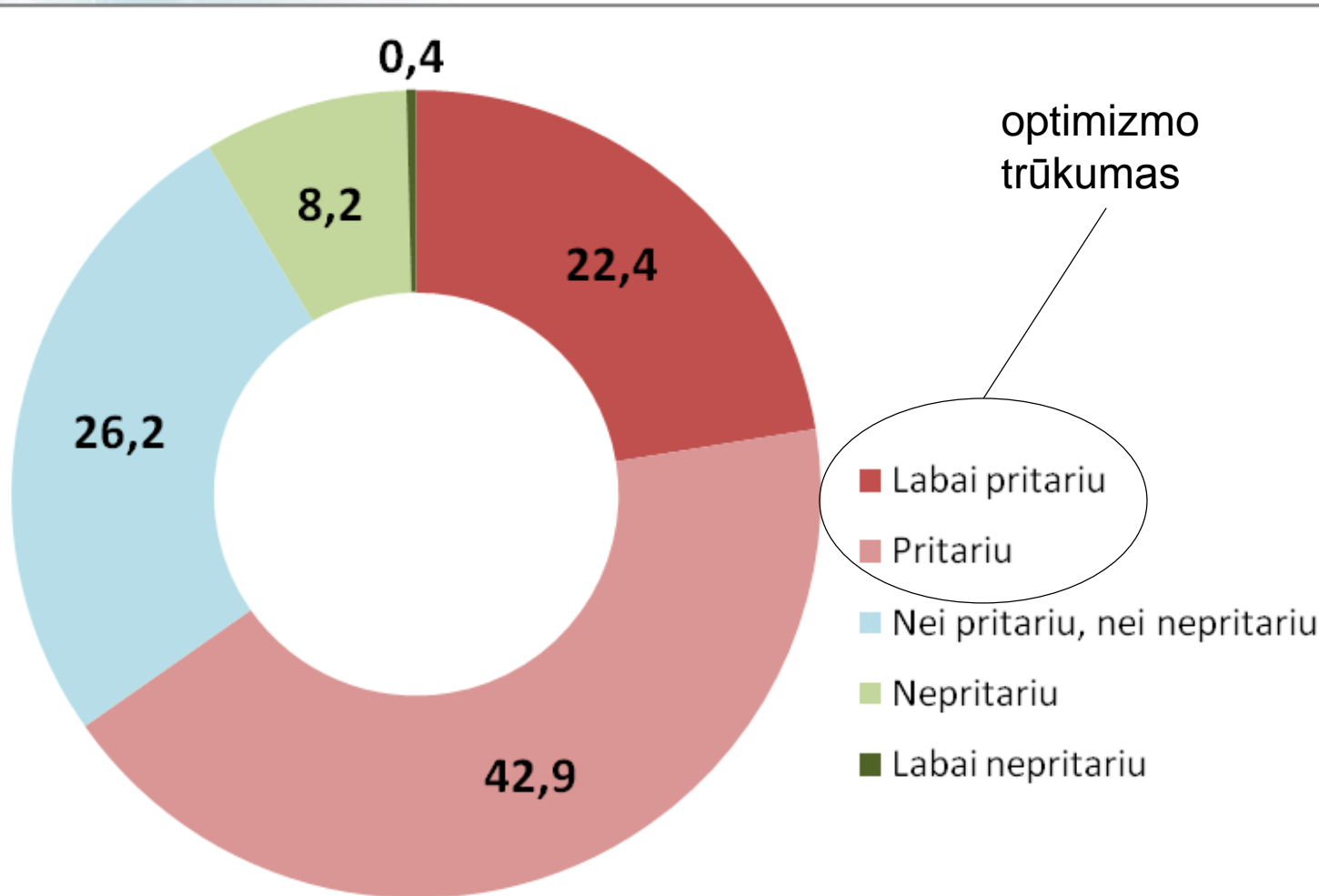
Subjektyvi socio-ekonominė pozicija, ESS 6 LT

Socialinis optimizmas, ESS 6, LT

ESS6. Kl. D26. Daugumai Lietuvos žmonių gyvenimas blogėja, o ne gerėja (pateikiamas procentinis pasiskirstymas)

Artimumas kaimynystėje gyvenantiems žmonėms, ESS6 LT

Gyvenamosios vietovės tipas

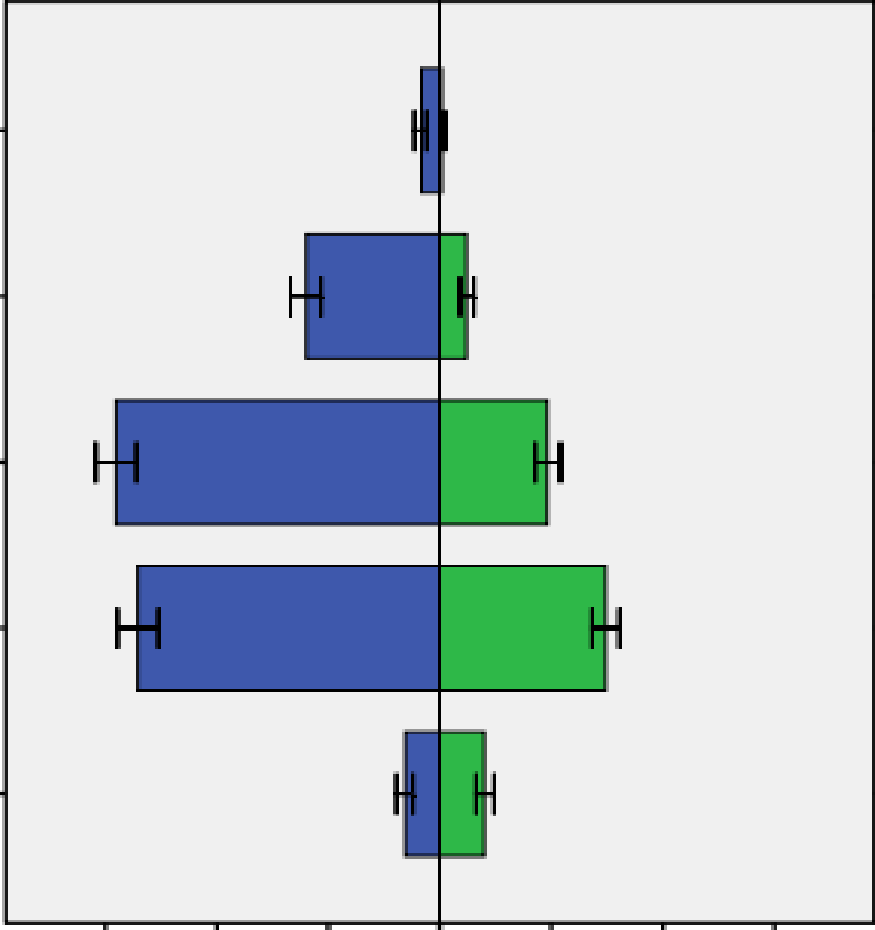
Miestas Kaimas

D27|Jaučiasi artimas kaimynystėje gyvenantiems žmonėms

D27|Jaučiasi artimas kaimynystėje gyvenantiems žmonėms

Labai nepritariu
Nepritariu
Nei pritariu, nei nepritariu
Pritariu
Labai pritariu

Labai nepritariu
Nepritariu
Nei pritariu, nei nepritariu
Pritariu
Labai pritariu

Dažnis

Išvados ir apibendrinimas

- ESS kintamieji leidžia analizuoti skirtingus konceptualius subjektyvios gerovės modelius:
 - asmeninę subjektyvią gerovę, psichologinę gerovę,
 - socialinę subjektyvią gerovę,
 - hedoninės prieigos tyrimus,
 - eudaimoninės prieigos tyrimus (taip pat integruotus),
 - SG vidinių ir išorinių veiksnių tyrinėjimus,
 - istorinę palyginamąją analizę (taip pat ir Lietuvos duomenų),
 - tarptautinę palyginamąją analizę.

Išvados ir apibendrinimas

Lietuvoje atiktų ESS bangų (preliminarūs) duomenys rodo:

- ✓ ESS6 bangoje šiek tiek pakilusį bendrą pasitenkinimą gyvenimu. Visgi šis pasitenkinimas išlieka gana žemas.
- ✓ ESS6 bangoje šiek tiek pakilusį bendrą laimės jausmą. Visgi laimės jausmas taip pat išlieka gana žemas.
- ✓ Pusė respondentų savo sveikatą vertina gerai arba labai gerai.
- ✓ Vertinant subjektyvios gerovės afekto komponentę teigtina, jog ESS6 Lietuvos imčiai būdinga neigiamų emocijų nebuvimas. Pusei būdingi dažni teigiami jausmai/emocijos.
- ✓ ESS6 Lietuvos imčiai būdingas socialinio optimizmo trūkumas